

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE IN THE SYSTEM OF ENSURING THE ORGANIZATION AND ACTIVITIES OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE

Руденко М.М., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики

*Київський університет інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

У статті з'ясовано адміністративно-правовий статус Міністерства внутрішніх справ України в системі забезпечення організації та діяльності Міністерства внутрішніх справ України. Доведено, що він характеризується певними взаємопов'язаними рисами, які встановлюються різними адміністративно-правовими інститутами. Серцевиною аналізованого адміністративно-правовий статус є владні повноваження, що складаються з адміністративних обов'язків і прав. Головною рисою є завдання цього центрального органу виконавчої влади, який виконує одні з головних внутрішніх функцій держави – правоохоронну, публічно-сервісну та організаційно-захисту в умовах воєнного стану. Актуалізована, що до основних завдань МВС України відноситься захист прав і свобод людини, суспільних і державних інтересів, боротьба зі злочинністю, забезпечення громадської безпеки і порядку, надання адміністративно-сервісних послуг, охорона державного кордону, боротьба з незаконною (нелегальною) міграцією. З'ясовано, що адміністративно-правовий статус МВС України виникає на основі встановлення зміни і доповнення його правосуб'єктності. Узагальнено, що особливостями адміністративно-правового статусу МВС України в умовах воєнного стану є розширена комплектація щодо інформаційної діяльності, застосування адміністративно-запобіжних та заходів адміністративного припинення, участь та здійснення розмінування, збирання біометричних даних людей, заходи щодо здійснення адміністративного нагляду. В цілому зроблено висновок, що адміністративно-правовий статус МВС України в системі забезпечення організації його діяльності – це сукупність його місця і ролі в системі органів виконавчої влади, правоохоронних органах та вітчизняному суспільстві, серцевиною якого є надані законом владні повноваження, складовими є адміністративні та інші обов'язки і права та завдання у сукупності з підставами і порядком виникнення та зміни правосуб'єктності.

Ключові слова: адміністративні обов'язки, адміністративні права, адміністративно-правовий статус, адміністративно-сервісні послуги, завдання, компетенція, правосуб'єктність.

The article clarifies the administrative and legal status of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the system of ensuring the organization and activities of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. It is proved that it is characterized by certain interconnected features, which are established by various administrative and legal institutions. The core of the analyzed administrative and legal status is the power, which consists of administrative duties and rights. The main feature is the task of this central body of executive power, which performs one of the main internal functions of the state – law enforcement, public service, and organizational protection under martial law. It has been updated that the main tasks of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine include the protection of human rights and freedoms, public and state interests, the fight against crime, the provision of public safety and order, the provision of administrative services, the protection of the state border, and the fight against illegal migration. It has been found that the administrative legal status of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine arises because of the establishment of changes and additions to its legal personality. It is summarized that the features of the administrative and legal status of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the conditions of martial law are the expanded staffing regarding information activities, the application of administrative preventive and administrative suspension measures, the participation and implementation of demining, the collection of biometric data of people, measures for the implementation of administrative supervision. In general, it was concluded that the administrative and legal status of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the system of ensuring the organization of its activities is a combination of its place and role in the system of executive authorities, law enforcement agencies and national society, the core of which are the powers granted by law, the components are administrative and other duties and rights and tasks together with the grounds and order of emergence and change of legal personality.

Key words: administrative duties, administrative and legal status, administrative and service services, administrative rights, competence, legal personality, task.

Актуальність дослідження. Адміністративно-правове забезпечення організації і діяльності міністерства внутрішніх справ України здійснюється не в якійсь безособовій формі, на конкретними підрозділами та посадовими особами цього центрального органу виконавчої влади. Усі вони мають діяти у порядок і спосіб який передбачений конституцією та законами України. Тим самим мати чітко прописані законодавства адміністративні та інші юридичні права і обов'язки.

В умовах сьогодення, коли здійснюється звільнення тимчасово окупованих територій України від російського терористичного агресора усі сфери вітчизняного суспільного життя переформовується для потреб Перемоги.

Отже, вимагає переосмислення адміністративно-правовий статус одного з головних центральних органів виконавчої влади, сотні тисяч співробітників яких зі зброєю та юридичними значеннями забезпечують Перемогу Українського народу у Вітчизняній війні за незалежність [1].

Огляд останніх досліджень і публікацій. До проблеми адміністративно-правового забезпечення організа-

ції та діяльності МВС України звертались вчені правники О. Бандурка, В. Басс, С. Берлач, І. Бойко, В. Галунько, Я. Грінченко, П. Діхтієвський, Р. Ієрінг, Д. Каблов, Я. Кондратьєв, С. Константинов, М. М. Корнієнко, Д. Лазарєв, О. Марченко, Є. Мойсєєв, С. Стеценко, В. Олєфір, І. Підберезних, О. Пустовіт, Ю. Римаренко, С. Стеценко, С. Шестаков та ін.

Проте, безпосередньо суспільні відносини сфери предмету нашої роботи вони не аналізували. Їх наукові пошуки були зосереджені на більш загальних, спеціальних чи суміжних викликах.

Виклад основних положень. Згідно із словником української мови статус це становище, стан чогонебудь [2]. В юридичній літературі існують певні тенденції до з'ясування змісту адміністративно-правового статусу суб'єктів адміністративного права. Д. Каблов доводить, що слід розрізняти наступні види адміністративно-правового статусу: 1) загальний статус, що закріплений Конституцією та законами України, який є однаковим для всіх спеціальних суб'єктів; 2) спеціальний,

який доповнює загальний статус, і є сукупністю елементів, що відображають особливості правового положення місця та ролі окремих категорій підрозділів та посадових осіб, що наділяє їх спеціальними, додатковими правами та обов'язками; 3) індивідуальний, який фіксує особливості правового положення окремого формування, визначає його персоналізовані права і обов'язки, є динамічним [3]. Я. Грінченко доводить, що змістом адміністративно-правового статусу є сукупність завдань, функцій, повноважень, юридичних гарантій діяльності та видів юридичної відповідальності спеціального державного суб'єкта права у своїй сфері забезпечення державної політики, що закріплені та реалізуються у відповідних нормативно-правових актах [4].

Визначаючи правосуб'єктність посадових осіб органів державного управління О. Пустовіт розвиває думку про похідний характер правосуб'єктності посадової особи від правосуб'єктності органу, від імені якого вона здійснює свої повноваження. Доводиться, що правосуб'єктність посадових осіб регламентована Конституцією України, Законами України «Про державну службу», «Про запобігання корупції» та конкретизується в підзаконних нормативно-правових актах різного рівня, статутах і положеннях про окремі органи управління, типових професійно-кваліфікаційних характеристиках, положеннях та інструкціях, які затверджуються керівниками відповідних органів. Вчений повноваження посадових осіб поділяє на три основні групи: здійснення організаційної роботи, надання адміністративних послуг та повноваження щодо припинення правопорушень [5]. С. Шестаков під адміністративно-правовим статусом працівника міліції розуміє правова категорія, що характеризує його місце в системі суспільного розподілу праці, визначає межі діяльності працівника щодо інших суб'єктів правовідносин, врегульованих адміністративно-правовими нормами. Вчений робить висновок, що ця правова інституція належить до спеціальних правових статусів особи, з регламентацією яких законодавець пов'язує покладання на особу додаткових повноважень тощо. До складу адміністративно-правового статусу працівника міліції входили права, обов'язки та адміністративна відповідальність працівника міліції. Було визначено особливості адміністративно-правового статусу працівника міліції: похідність від правового статусу міліції; рівність для всього особового складу міліції; наявність повноважень, які реалізуються постійно, незалежно від часу та місцеперебування; покладанням додаткових повноважень в разі настання особливих умов діяльності, пов'язаних з ускладненням оперативної обстановки, проведенням масових заходів, виникненням аварій, епідемій, епізоотій, вчиненням терористичних актів тощо [6].

Звертаючись до нормативного матеріалу слід відзначити, що основними завданнями МВС України є забезпечення формування державної політики у сферах: охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг; захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні; цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності; міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів [7].

Одночасно треба зазначити, що в період воєнного стану повноваження МВС України були доповнені і змінені. Так, зокрема до ст. 23 Закону України «Про

Національну поліцію» додано найбільше змін, як результат – коло повноважень поліцейських значно розширилося. А саме: надана можливість здійснювати прийом екстрених викликів за скороченим телефонним номером 102; за письмовим запитом отримувати від органів держави та територіальних громад, юридичних осіб державної форми власності, інформацію необхідну для виконання повноважень та завдань поліції, у тому числі стосовно військовополонених; здійснювати конвоювання осіб, затриманих за підозрою в учиненні кримінального правопорушення, узятих під варту, обвинувачених або засуджених до позбавлення волі, а також охороняти їх у залі суду; утримувати в передбачених законом випадках в ізоляторах тимчасового тримання осіб, затриманих за вчинення кримінальних чи адміністративних правопорушень; осіб, стосовно яких застосовано запобіжний захід тримання під вартою; осіб, підданих адміністративному арешту; обвинувачених та засуджених; здійснювати розминування, що має оперативний характер (виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів, щодо яких є підстави вважати, що вони є предметами, знаряддями чи засобами вчинення адміністративних або кримінальних правопорушень); організувати роботу з надання, позбавлення та підтвердження допуску поліцейських до проведення спеціальних вибухотехнічних робіт; здійснювати техніко-криміналістичне забезпечення огляду місця події, в тому числі пов'язаної з пожежами та спеціальні вибухотехнічні роботи за фактами скоєння вибухів, надходження повідомлень про виявлення вибухонебезпечних предметів, загрозу вибуху; здійснювати представництво та забезпечувати виконання зобов'язань України в Інтерполі та виступати як Національне центральне бюро Інтерполу; здійснювати співробітництво з Європолем та діяти як Національний контактний пункт між компетентними органами України та Європолем; здійснювати збирання біометричних даних осіб; здійснювати адміністративний нагляд [8].

Висновки. Усе вище наведене дає можливість узагальнити, що адміністративно-правовий статус Міністерства внутрішніх справ України в системі забезпечення організації та діяльності МВС України характеризується наступними рисами:

- серцевиною адміністративно-правовий статус МВС України є владні повноваження, складовими яких є адміністративні та інші обов'язки і права;
- головною складовою адміністративно-правовий статус МВС України є завдання цього центрального органу виконавчої влади, який який виконує одні з головних внутрішніх функцій держави – правоохоронну, публічно-сервісну, а у умовах воєнного стану організаційно-захисну;
- до основних завдань МВС України відноситься захист прав і свобод людини, суспільних і державних інтересів, боротьба зі злочинністю, забезпечення громадської безпеки і порядку, надання адміністративно-сервісних послуг, охорона державного кордону, боротьба з незаконною (нелегальною) міграцією;
- адміністративно правовий статус МВС України виникає на основі встановлення зміни і доповнення його правосуб'єктності;
- особливостями адміністративно-правового статусу МВС України в умовах воєнного стану є розширена комплектація щодо інформаційної діяльності, застосування адміністративно-запобіжних та заходів адміністративного припинення, участь та здійснення розминування, збирання біометричних даних людей, заходи щодо здійснення адміністративного нагляду.

Отже, адміністративно-правовий статус Міністерства внутрішніх справ України в системі забезпечення організації та діяльності Міністерства внутрішніх справ України – це сукупність його місця і ролі в системі органів виконавчої влади та вітчизняного суспільства, серцевини

ною якого є надані законом владні повноваження, складовими яких є адміністративні та інші обов'язки і права та завдання у сукупності з підставами і порядком виникнення, зміни та доповнення правосуб'єктності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галуцько В. Вітчизняна (народна) війна Українського народу. Академія адміністративно-правових наук. 2022. URL: http://www.ssaals.com.ua/?p=8678#_ftn1
2. Статус. Словник української мови: в 11 томах. Том 9. 1978. С. 671. 2023. URL: <http://sum.in.ua/s/status>
3. Каблов Д.С. Адміністративно-правовий статус членів громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2008. 21 с.
4. Грінченко Я. Адміністративно-правовий статус Збройних Сил України у системі суб'єктів протидії злочинності: автореф. дис. ... к.ю. н. : 12.00.07. 2020. 18 с.
5. Пустовіт О. Адміністративно-правовий статус органів державного управління в галузі якості та безпеки сільськогосподарської продукції: автореф. дис. ... к.ю. н. : 12.00.07. 2020. Київ, 2020. 18 с.
6. Шестаков С. Адміністративно-правовий статус працівника міліції: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2003. 20 с.
7. Положення про Міністерство внутрішніх справ України. затверджено постановою кабінету міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%d0%bf#text>
8. Національна поліція в умовах воєнного стану: зміни в законодавстві. Право в умовах війни. 2023. URL: <https://law-in-war.org/nacjonalna-policzija-v-umovah-voyennogo-stanu-zminy-v-zakonodavstvi/>